

Epese

Paulugi Kapiya Yongkambanu Yisuyegi Ngizi Kumuli Yereng Epese Mei Puraga Yoluwiliyegi Lende Miza Yanarik

¹ Ne Paulu ne Anotogi kelirago mizagewiyege Kilisi Yisugi ngagora orowei mizi logo ne Aposolobek meibek. Nogo kapiya perik ini Kilisi Yisugi yongkambanu piyegi ngizi kiriwei mizi yereng Epese meiraga yolu puwili mabuwiliyegi lende miza yani.

² Peba Anoto keya Yemizibek Yisu Kilisigu iniyegi wazono piyaugira keya ngezege sa piyau-gira wilek kang inuguyengke yani pani.

³ Teni Yisu Kilisi Yemizi tonugubekki Anotobek keya Mangobekyegi ngago wilik kagowing meiweki purik teni Yisu Kilisi kiling sawela keya Yisu Kilisiyegi weraga pugu watabi kolokngagono wazono kumbekkiyeng yani. Piyeng paka ngalega lewayeng keya piyengko paka ngalege kangkirikki weraga wiragak keleyiyeng. ⁴ Purik koka were ngabelakpek keremizagine Anotogo were teni Yisu kiling sawela purikka yongkambanuwili pigiweki iza logo Anotogi wirege kungkak nayendau onoweki keya pugu teni kaile nayendau onowili miziweki. ⁵ Keli pigi teniyegi purago pi ulogo mabura Yisu Kilisigu mizarikku teni pigi marekngang

pugu yemane sawili miziweki sawiya. Kumula pugura keya keli ngezebekkiragi kiriwei pi pilik miza, ⁶ legi wilik kagowing mabiyeng Anotoyegi maniweki, purik pugu teniyegi wazono miza logo pugu teni pigi Marek pugu keli panubek kiling sawela wazaya purikka pigi wazono yemane panu tonugu weiyagi langai ono pura pugu teniyegi yeik yanageya. ⁷⁻⁹ Purik pugu tenigi Kilisi kiling sawela purikka teni weik kaileyengka wila wazaya, logo purik teni Kilisigi iwibekki ngane kaile tonuguyengki wiyeke ngangang yanagi puraga weiya kopong, logo Anotogo wazono puguragi kiriwei pugu kaile tonuguyeng tumula logo keremareke wezamela. Anotogi wazono tonugu weiyagi langai onora pugu teniyegi yemane panu yana, tonugurau sangkelagi langai ono. Mabilikmekke pugu kaile tonuguyeng tumula logo keremareke wezamela. Anoto koka miziweki miza piyeng miza logo kazing liwik pugu sawiyamok Kilisigu mizarikku teniyegi kimeike panu logo iwaka pugura keya kangka pugubokko pilik miza. ¹⁰ Anotogo sawiyara wok pugu iwakabokko watabi ngabelakpekke keya ngilumbekke pugu keremiza piyeng mabiyeng pugu menalege wawere ulagi logo Kilisi mabiyengki ngai wazamiyagi.

¹¹ Watabi nayendau Anotogo sawiya piyeng ngezeyeng keke lewagelagi ono. Pi teni ngezebekki sawiya wizigeya Kilisi kiling sawela wazaya. Purik keli ngezebekkirage kiriwei koka pugu solo sawiya. ¹² Pilik mabura teni Yuda were Kilisiyegi wilekpek ngalege wiyiwili tonugu yolu puragi waberek ngaiweki logo tonugu pilik

yolu purikku Anotogi yeikta yemane sibene kelemiweki.

¹³ Anotogo ini Yuda onowili mabilik iza. Ini ngago wazono wameik Kilisigu ini yaliya wazayagiragi kerewiyawekke ini Kilisiyegi ngizi panu kumula logo Anotogo pigi Kung Walek pugu yanagi kaiyabok yana logo purik silok tiyarik logo teni puguwili purik walimiziweki.

¹⁴ Kung Walekpek Anotogo teni watabi yanagi kaiya piyengka wale were yanarik logo purikku walimizi purik yombanu puguwiliyegi pugu yanagi kaiya piyeng ngizi wameik panu yanagi. Pugu teni pigi Kung Walekpek yana purikku pugu ulogo kaileyengka weiya logo teni puguwili mizara koyi kanda pugu teni pi kiling koyimagiweki wok izibokkogirikki walimizi. Tegi teni Anotogi yeikta yemane sibene kelemiweki.

¹⁵ Anotogo pilik mizarikki wiyeke nogo ini Yemizi Yisuyegi ngizi kumuli keya Yisugiwiliyegi kelirikki kerewiyawekkerik ¹⁶ ne iniyegi weraga Anotoyegi wazono meiyageya keya waberek negi Anotoyegimekke iniyegi langai kozak meiyageya. Ne wok mabiyeng pilik mizi wilibek, ne lendau nangezi ono. ¹⁷ Logo nogo Yemizi tonugubek Yisu Kilisigi Anoto ngaiwaktikki mangobekyegi nguk meirik pugu ini pigi Kung Walekpek yanibene logo pugu iniyegi pangkayeng kaileyengka iwaka sibene keleyiweki keya Anoto iniyegi waligeleyibene logo ini Anotoyegi iwaka panuweki. ¹⁸ Logo nogo Anotoyegi nguk mei logo kangka inuguyeng ulu tiyibene logo ini tonugu weibene Anotogo ngago yei logo wilekpek

keya yuke yolu puragi iwakaweki keya watabi wazono pugu teni Yisugiwiliyegi yanagi kaiya piyengki yemanerik teni iwakaweki. ¹⁹⁻²⁰ Keya ini pigi kozang yemane panu teni yongkambanu ngizi kumuliwiligi yungke yawe mizi puragirau iwakaweki. Kozang pura pugu Kilisi ibendaga yangalekta wazamiya logo paka ngalege mele ngaigezikke tung mabiyengka yemane panurikke mogosa wazamiyaweki kozang miza mabura. ²¹ Kilisigi ngai paka ngalege yolu pura ngabelakpekke mabek ngai nalangai nalangai yolu puwili keya kalike lewagi puwiliyaga lewege panura. Keya Kilisigi yeikta teng mabek perage yeik piyeng keya teng kalike wiriyagiraga yeik piyengka yemane panura. Keya Kilisigi kozanda yombanubekki kozanda keya Sadangki kozanda keya kerewawiligi kozanda keya kozang nalangai nalangai yolu piyeng mabiyengka yemane panura. ²²⁻²³ Anotogo watabi mabiyeng Kilisigi kulengke wazaya. Keya yongkambanu Kilisiyegi ngizi panu kumuliwili logo Yisugi I Walekmak mei puwili korik Yisugiwek kelik logo kebi wilektikku korikwekke ngai pilik Anotogo Yisu Yisugiwiliyegi ngai yemizi panu wazamiya. Yisu pigi puwiligi yungke yolu logo ngezebokko kola koyibene keleyi keya pi ngezebek kang wale mabiyengke yolu keya watabi mabiyengki ngai yolu.

2

¹ Ini wererik kazing inigi kumbekki Anotoyegi leweng ibeng purik ini makngezego kokowa miza pumokko keya kaile kaile miza piyengko. ² Puwekke ini yongkambanu

ngabelakpekkewiligu kazing kaile kaile mizi pumokko inirau kiriwei mizi miza. Keya ini kerewawiligi ngaibek paka kurung yeikwekka wizimowei ngai yolu keya ngoluk yongkambanu Anotoyegi mabek nagerewiyi yolu puwiligi yungke yawe mizibekyegi kiriwei mizi miza. ³Tenirau ulogo puwili kelik mabilik koya keya ya wereraga tabunda piyengko kela piyengki kiriwei mizi miza keya kangka keya korik tonuguyengko keli piyengki kira orowei mizi piyengki kiriwei miza, mabuwiligu mizi mabilik. Teni kazing Anotogo teniyegi sisik panu mizagimokko kuna.

⁴⁻⁵ Kapura Anotogo teni Kilisi kiling wik yaliya wazaya. Anotogo pilik miza purik yalek pugura unatuba panu keya keli pigi teniyegira yemane panu legi. Tenigi kazing kumbekki leweng ibengwekke pugu pilik miza. Teni Anotogi wazono tonugu weiyagi langai ono purago teni yaliya wazaya. ⁶Keya tenigi Kilisi kiling sawela purikka Anotogo Yisu kiling teni wik yangalekta wazaya logo pi kiling paka ngilumbekke ngalege mogosa wazaya. ⁷Pugu pilik miza purik yongkambanu teng kalike lewagi piyeng mabiyengki lewagi puwiliyegi pigi wazono tonugu weiyagi langai ono keya sangkelagi langai ono pura pugu teni Kilisi Yisu kiling sawela purikka kela purago walimiziweki. ⁸Ei, Anotogo keliragi wiyeye pigi wazono tonugu weiyagi langai ono pugu yani logo Yisuyegi ngizi panu kumularikku teni yaliya wazaya. Keya ngizi panu kumuli pura teni makngezegira ono, a'a', Anotogo teni yeik yanara. ⁹Tonugu wazono mizi piyengko teni makngeze kemenak ibeng koyimagi puraga paka ngalege

kemenak wik koyimagi puragiweki yaliya wazayagi ono, pilik kesak teni pelik kisi kak, nogo ne makngeze yaliya wazaniya, kisi kak. ¹⁰ Purik Anotogo teni keremiza logo tenigi Kilisi Yisu kiling sawela purikka Anotogo teni wik keremiza logo yawe wazono pugu koka tonugu wik koyimowei miziweki sawiya piyeng miziweki.

¹¹ Ini Yuda ono wazaya logo Yudawili yombu korikyengki korik yeke ngalegeyeng ngela puwiligu yombu korikyengki korik yeke ngalegeyeng ngela onowili mei puwili koka inugu kazing koyamokko keremareke mizi nagani. Yombu korikyengki korik yeke ngalege piyeng ngeli pura yeik yombuwiligu ngezewiligi meleyengko mizira logo Yudawiligu kumularik pilik mizi purikku puwili Anotogi kekewili mizi. ¹² Wererik ini Yuda onowili Kilisiyaga koweige koyawili keya ini yombu ngabelak nakkawili mizawili keya ini Isileili yongkambanu puwiliyaga yenge wilingkewili mizawili. Keya ini Anotogo yongkambanu puguwili kiling silok tiya logo pugu ngelagi ono kaiya piyengka wale nariktau onowili keya inigi kalike Kilisi kiling wik yolugi nararau ono keya ini Anoto kiling sawela koyimowei ngabelak kailebekke koya onowili. ¹³ Kapura mabek Kilisi kiling sawela perikka ini koka koweige koya puwili Kilisigi iwibokko weik ini Anotoyegi mereke iza orowei wiriya. ¹⁴ Purik Kilisi ngezebek kazing teni Yudawili weik Yuda onowili kiling ya wamenara yolugimok. Pugu ngai neyauga teni menalege ngai wamenamek wazaya. Yudawili kazing

Yuda ngaiwiligu miziweki kisa piyeng keya lo piyengke kiriwei miziwili keya Yuda onowili piyengki kiriwei mizi onowili, legi puwili ngai keremiza yoluwili. Kapura Yisu ibeng sa puwekke korik ngezebekkiwekko lo puwiligi nawiligu nawiliyegi ngai keremiza yolu pura pugu ngela mela. ¹⁵ Kilisigu Yudawiligi ngago miziweki kisa piyeng keya ngago yogongyengke kiriweiweki kisa piyeng pi ibeng sa puwekke pugu ngela mela. Pugu pilik miza purik ngai neyau piyanga ngai wik wamenakmek pi kiling sawelamek keremiziweki. Togo pilik mizamokko pugu Yudawili weik Yuda onowili kiling ya wamenara koyibene keleya. ¹⁶ Kilisigu yengeleileige ibeng sa purikku pugu puwiligi sisik yemane panu yolu pura neneng ngela mela keya ngai pugu menalege wazaya piyau weik ngai wamenakmek keremiza logo weik Anoto kiling ya wamenara wazaya. ¹⁷ Togo Kilisi ngago wazono teni Anoto kiling ya wamenara koyagiragi ngagora ini Yuda ono Anotoyaga koweige yolu puwili keya Yuda Anotoyegi mereke yolu puwiliyegi kozak yeiweki kayima. ¹⁸ Kilisigu kazing miza pumokko, teni Yuda keya Yuda onowili mabuwili weik Kung Walek wamenakpekke yungke Pebagi wirege kiliya wiriyagi.

¹⁹ Tegi ini Yuda onowili weik mawinda koweigawili ma wilingkewili mizagi ono kapura ini weik Anotogi yongkambanu puwili kiling kapiyarik waliyawili keya Anotogi yango keya marekngangwili. ²⁰ Inirau yombanu ngago Kilisiyegi langaira orowei mizi puwili keya

yombanu Anotoyaga ngagora weiya logo kozak kisa puwiligu kuleng toro ngiza puraga yeke ngalege sawela wazaya keya Kilisi Yisu ngezebek i pumakki king panu imak mamak kebangkela yolu pura kani. ²¹ Kilisi wamenak i pumak kebangkelabek keya pugu tomang sa ngizi logo Anotogi i yemane Yemizibek kiling sawelarikka walek keremiza pumak weikweki. ²² Kilisi kiling sawela purikka Anotogo ini kemenak nawili kiling wazaya logo teni i Anotogo Kung Walek pigibokko yungke yolumak mizimak.

3

¹ Anotogo iniyegi wazono mizarikki wiyeye ne Paulu ne ini Yuda onowiliyegi Kilisi Yisuyegi langai kozak yeiyarikki weraga wigirabokko Anotoyegi iniyegi langai waberek mizi. ² Nogo kumularik ini weik ulogo Anotogi wazono nogo weiyagi langai ono pugu ne nana logo yawe ngago pugura iniyegi kozak yeiyagira miziweki nana puragi kerewiya. ³ Inugu neyegi iwaka ono kele kapura Anotogo pigi liwik sawiya pura neyegi kawela wiya keya ne iwaka sibene keleniya logo nogo iniyegi puragi yaka lende miza. ⁴ Keya tamizeige nogo lende miza piyeng ini mei purik inugu keriyagirik ne Kilisiyegi langai liwik sawiya puragi iwaka panubokko. ⁵ Kokawekkerik Anotogorau nakyegi liwik sawiya puragi kozak meiya ono, kapura Anotogo weik mabek Kung Walekpek kiling pigi yombu ngago Kilisiyegi langaira orowei mizi keya yombanu ngago Anotoyaga weiyara kawela wiyi Anotoyegi keke yawe mizi puwiliyegi kawela wiya. ⁶ Anotogi liwik

sawiya pura pelik, ngago wazono Kilisiyegi langai puragi ngizi kumuli purago watabi Yudawiligu Anotogo pigi marek kalogoliwili miza puwili yanagi piyengka wei piyeng Yuda onowiligurau weiweki, keya puwili Yudawili kiling ngai wame-nakmekke kapiyarik waliyawili miziweki, keya puwili Kilisi Yisu kiling sawela purikka Anotogo Yudawiliyegi ngizi yanagi kaiya piyengka puwili-rau weiweki.

⁷ Togo Anotogo neyegi yawe ngago wazono Kilisi Yisuyegi langai pera kozak kaiyagira pigi wazono nogo weiyagi langai ono pugu yeik nani puragi kiriwei kozang pugu negi yungke yawe mizarago nana. ⁸ Yongkambanu Kilisigi songono puwili mabuwiliyaga ne kulengke panubek kele kapura ngoluk Anotogo neyegi pigi wazono nogo weiyagi langai onora nani logo purikku ngago wazono Kilisiyegi langai yemane panu sangkelagi langai onoyengki nogo Yuda onowiliyegi kozak yei kangweki keleniya, ⁹ keya yongkambanu mabuwili Anotogo Yisuyegi langai liwik sawiyarago yawe mizagira iwaka sibene keleyiweki keleniya. Anoto watabi mabiyeng keremizabokko kazing liwik pigi sawiya pumok koka wererik liwik wiya wiziya. ¹⁰ Pugu miza purik mabek pewekke kazing yongkambanu Yisuyegi ngizi panu kumuliwiligimokko mizagewiyege angela keya kawere kung keya kerewa nalangai paka kurung yeikwekke kozang puwiligiyeng keya ngai puwiligiwili kiling yolu puwili Anotogi kangkabokko kang wale iwaka mabiyengke iwakaweki keleyi. ¹¹ Anotogo pilik miza purik koka walaka pugu kazing

miziweki sawiya pumok tenigi Yemizibek Kilisi Yisu wezamelagimek. ¹² Yisuyegi pilik saweli keya piyegi ngizi panu kumuli purikku watabi nayengkorau kazing tenigi Anotogi wirege kiliya kunagimok waberek miziwekke waliyagi ono keya teni kozang sara koyimowei kunagi, purik pugu teniyegi kerewiyagi purikki teni iwaka panu kopong. ¹³ Tegi ne iniyegi nguk yei, ini negi ngangang mizi puragi weraga inigi ngizi kumuli piyeng kawiyenagani. Negi ngangang pura iniyegi wazonora lewagela wiriyibene.

¹⁴ Anotogi sawiya puragi wiyeke Pebagi wirege ne inigi weraga ngizi panu waberek mizi. ¹⁵ Pebamabokyaga yongkambanu Yisuyegi ngizi kumuli mamok paka ngilumbekkwili keya ngabelakkewilirau yeik puwiligira wei. ¹⁶ Logo nogo piyegi nguk meirik wazono yemane panu sangkelagi langai ono puguragi kiriwei pugu Kung Walek pigibokko inigi yungkemek kozang yaniweki ¹⁷ logo inigi piyegi ngizi kumuli pumokko Kilisi yenge wilek kang inuguyeng i pugumak mizibene. Keya pigi keli pura wilek kang inuguyengke yungke kozang ngeriya keya ini puragi ngai kalagalo koyibene logo ¹⁸ ini keya yongkambanu Kilisigi puwili menalege Kilisigi keli puragi nazuwaga nazuwagi purik keya yokolong ngalege kandik keya yongorik talik keya kulakkarik talik miza purikki iwaka siweki. ¹⁹ Ei, Kilisi iniyegi keli keya ini Kilisiyegi keli keya nazuwagawiliyegi keli purikka ini Kilisigi keli pura mawiyarek iwaka panuweki, nakkorau pilik puragi pangka iwaka panugi ono kele

kapura, keya watabi Anotoyegi kola yolu piyeng iniyegi kola koyibene keleyiweki nogo Anotoyegi nguk mei. ²⁰ Anotoyegirik pi watabi mabiyeng mizagi langaibek, tonugu nguk mei piyendau keya ngoluk mawinda kolokngagonoyendau keya tonugu nguk meiweki kumulagi langai ono piyengkirau logo piyeng pigi kozang tenigi yungke yawe mizibokka miziyengko. ²¹ Tegi Anoto keya Kilisigu yongkambanu piyauyegi ngizi kumuliwiliyegi miza piyengki Anotoyegi wok wizagomagi piyengke piyegi wilik ngago mei keya yeik pugura yongolok meiyageya koyimiweki, mabek pakeli pewili keya wangki kalike pakelagi puwilirau. Wameik panu.

4

¹ Tegi Anotogo kazing ini kiriweiweki ngago yeiya pumokko ini pangka pangka koyiweki, ne Paulu Yemizibekyegi yawe mizirikki weraga wigrabokko iniyegi pilik kelegele yei. ² Ni makngezeyegi ni lewegebek sawiyi nagani, ni nazuwagawiliyaga kulengkebek mizi, keya kazing kuzigemek mizi, keya nazuwagawili kiling yelakkelek wizei, keya nazuwagawiligu miziyengki yeik kerewiyara yolu. Nakko nakyegi saweli purikka keli inuwagi nakko nakyegi pura walimizizo. ³ Anotogi Kung Walekpokko teni wamenakwili keleya legi nakko nak kiling ya wamenaraga koyimowei kangka wamenakweki purikki teni ngai koyiweki kozang yawe mizizo. ⁴ Anotogi yongkambanuwili sawela logo purik ngai wamenakmek keremizi keya Kung Walek wamenakpek wizinda. Ngizi kumulibok kalike

Anoto kiling paka ngalege pigi wik yolugi naragi wilekpek keya yuke yolu Anotogo piyegi weiweki ngago meiya pura wizinda. ⁵ Yemizi wamenak wizinda keya Yisuyegi ngizi kumuli wamenara wizinda keya kaimeli wamenara Kilisi kiling sawela purikki walimizira wizinda. ⁶ Keya ngizi panu kumuli puwiligi Anoto puwiligi Mangobek, pi puwiligi Yemizibek keya puwiligi yungke yawe mizibek keya puwiligi yungke yolubek legi puwili ngai wamenamek koyinda. ⁷ Kapura teni mabuwili nalik nalik kai kunawili keya Anotogo wazono puguraga teni mabuwili nak nakyegi kangka yawe ngizi panu kumuliwiliyegi saweliwekiyeng yana. Piyeng pigi watabi kolokngagono sangkelagi langai ono piyengka yaniyeng. ⁸ Logo purik Anotogo Kapiya Walektikke yungke pobilik kai puragi kiriwei, Pi paka ngalege kambela puwekke yombanu kolokngagono wigira wazaya puwili iza orowei yabela logo pugu yombanuwiliyegi watabiyeng yeik yana. *Ingi Sam 68:18*

⁹ Mena paka ngalege kang kai purik talik kai yagenda? Purik pelik, pi were ngabelakpekke pelege wirageyarikki kai yagenda. ¹⁰ Togo pi ngabelakpekke wirageya mabok paka ngalege yongo yabelabok paka ngalege lemengki ngalege panu yeke solo walerikke ngai kozang pigi pura yolulege logo ngezebokko ngilumbek keya ngabelakpek kolaweki kambela. ¹¹ Pi ngeze mabokko yombanuwiliyegi watabi kumbekkiyeng yeik yana. Watabi piyeng pelik, pugu nawiliyegi Anotogi ngagora orowei miziweki kangkabek yana, nawiliyegi ngago

Anotoyaga weiyara kawela wiyiweki kangkabek yana, nawiliyegi yerengyengki Kilisiyegi langai kozak kisi yongomo miziweki kangkabek yana, nawiliyegi yawe kaimeli pura miziweki kangkabek yana keya nawili Anotogi ngagoragi waligeleyiweki kangkabek yana, nawiliyegi yawe Anotogi ngagora yani pura miziweki kangkabek yana. ¹² Pugu yombanuwiliyegi watabi piyeng yeik yana, purik puwiligu mabilik ngizi kumuli nawili Kilisi keya nakko nakyegi yawe mizagi pumokki kangkere keleyiweki keya pilik purikku Kilisigi yongkambanu puwili kazing kumbekki lewengke mawiyengka yemane si kunibene wiziya ¹³ weik teni mabuwili Yisu Anotogi Marekpekyegi ngizi kumulira keya iwakara kangka wamenakweki keya kumbekki langai yemane si kang wiziya kazing tonugu mizi piyeng weik Yisugu miza pilikweki. ¹⁴ Teni weik kumbekki langai yemane sa puwekke teni mawinda mandik songonowiligu ngiziyeng keya ikuyogorikyengki mabiyeng ngiziyeng mizi pilik mizagi ono, keya yombanu ngago ngaiguyeng ngaigu kele kapura ngizi panu wezalik kozak kisi puwiliyegi teni kerewiyagi ono. ¹⁵ Pilik purik segeya tamizeige kelira kiling koyimowei wameik kisi purik mabura teni Kilisi tenigi ngaibok kelik kazing nalangai nalangai piyengki yungke teni yemane sagi. ¹⁶ Kebi wilektik korikwekke ngai pilik Yisu ngai tonugubek keya pugu teni menalege yawe miziwekke teniyegi saweli keya pugu yawe teni menalege kebangkelara yolu pura mizagiwili yanagi, legi teni nak nak yawe pi pugura mizi puwekke purik teni mabuwili

yemane sagi keya kemenak kozangki purik kazing nakko nakyegi saweli keya keli mizi pumokko.

¹⁷Togo Yemizibekki yeiktage nogo iniyegi ngago pera kozang panu yei, ini yombanu Yisuyegi lusuwei panu puwiligu kazing yolu pilikmekke mawinda yolu nagani, purik puwili kangka yeik ulak kumuli puwiligi piyeng ¹⁸ keya puwiligi kangka kumuli kusabanurikke yolubokki kiriwei miziwili. Puwili Anotogo wik yolugiweki yanagi puraga lelek mela yowiya ono, purik puwili Anotoyegi iwaka panu ono keya puwiligi kangkayeng kingyeng kelik, ¹⁹ legi puwili kazing kendek mizagi pumoktau ono. Puwili ngezewiligu ngezewili kazing kaile yongkambu miza melimokko wilek kangyeng tiya meli keya kazing kaile kaile piyeng kerezimek kiling mizi.

²⁰ Iniyegirik Kilisigu pilik miza meli piyeng iniyegi waligeleya ono kani. ²¹ Nogo kumulirik ini ulogo Kilisigi ngago wameik pura kerewiya keya tonugu ulogo ngago wameik Yisuyegi yolu pura iniyegi waligeleya. ²²⁻²³ Ini wilek kang wereyengko mizagewiyege kazing were korikwekko keli piyengki ikuyogoriktagi kira orowei miza logo wilek kang were inuguyeng neneng ngela meli piyengki kiriwei miziweki keleya legi ini wilek kang werebek wezamela logo ya keya kangka inuguyengko kumuliyeng wik panu lewagela siweki mizagirikki kai. ²⁴ Ini wilek kang wikpek weiyagirikki kai. Wilek kang wikpok Anotogi wilek kambek kelik keremizabek keya wilek kang wikpok ngezebokko ngizi wik yolugira walimizi. Ngizi wik yolugi pura

pangka pangkayeng keli wilibek keya kaile kaileyeng kumbak wilibek. Piyaugi solorik ngago wameiktaga yungke yolu.

²⁵ Tegi ngaigu kisi pumok wiya wazami keya inigi ngezege puwiliyegi ngago wameik panuyeng keke kozak yei, purik teni mabuwili nak nak Yisu kiling sawela purikka teni korik wamenawek kelik legi. ²⁶ Tamizeige ini sisikmek lewagela mabura sisik inigi piyengko mizagewiyege ini kaile miziweki keleya nagani keya wokpok sisik kameneng mizageya wizagomeige yokmek kiliya nagani. ²⁷ Keya Sadang yombanu kailebekki tek narik tiya mowiyi nagani. ²⁸ Yombanu ngoweibok kazing pumok wiya wazamiya logo mele ngezebekkiyaugu yawe miziweki, wizigeya ngezebekki keya kokowa piyeng nazuwaga watabiyengki yeik puwili yani miziweki. ²⁹ Ini nawili kiling ngagozakkaka puwekke purik ngago kaile nazuwagawiliyegi ngangang mizagi pilik piyeng kili nuguraga lewagela nagani. Ngago lang nugu kaiya logo puwiliyegi sawelagi pilik piyeng keke kozak kai keya puwiliyegi sawela logo Kilisigi yungke yemane sagi pilik piyeng kai. ³⁰ Keya Anotogi Kung Walekpek ya kuneng mizibene kelemi nagani, purik Kung Walekpok Anotogo teni pigiweki teniyegi luwe silok tiyabek. Keya Kung Walekpek teniyegi mabilik silok tiyara wiziya wok Yisu teni iwi pugubokko kaileyengka wila wazaya puwili iza wariweki yobokkogine. ³¹ Ini ngago kaile sanga kisi piyeng keya ngalik kisi mizi piyeng mabiyeng wezamelizo. Keya ngago si kaiyeng keya ngago yombanu kendek soweiku-nagi langai piyeng wezamelizo. Watabi nayengki

ma nazuwagawiliyegi kumbak keli mizi pumok wezamelizo. ³² Pilik segeya nakko nakyegi wazono mizizo keya ya inuguyengka nakko nakyegi yalek mizizo keya nakko niyegi kaile miza piyeng tumula logo keremareke mizimo, Anotogo kaile nuguyeng Kilisi kiling sawela purikka tumula logo keremareke miza mabilik.

5

¹ Ini Anotogi yango keya marekngang pugu keli yemane panu miziwili legi ini pi kelikweki yawe kozang panu mizizo. ² Keya inugu mizi piyeng mabiyeng kazing keliragi pumokko mizizo mabilik Kilisigu teniyegi kela logo ngezebek ngaungugu teniyegi weraga ibeng sa pilik. Pi Anotogo wilik mizibene korik puguwek Anotoyegi kolak wazono kelibene mana. ³ Ini Kilisigiwili legi ini kazing kaile yongkambu mizimek keya inigi tepukke pangka ono kerewiyi keya kozak kelagi langai ono piyeng ma watabi nazuwagabekkiyeng keya yongok pugumele weiweki kerezi miza logo ibeng si nagani. Togo pilik piyeng inigi tepukke mizagi langai onoyeng purik pilik piyeng Kilisigiwiligu pangka mizagi onoyeng. ⁴ Keya ngago korowaliyeng ma ngago wazewaze ma ngago kowiyeng ma ngago kaile sanga kisiwekke kozak kisi piyeng kozak kisagi langai onoyengko kapura pilik segeya Anotoyegi kele wazono meiweki. ⁵ Ini pelik peragi iwaka, yombanu kaile yongkambu mizibok ma pangka ono kerewiyi keya kozak kisagi langai onoyeng kozak kaibok ma watabi ngezebokko keliyengki kerezi mizi ma watabi nakki piyengki ibeng sibok watabi wazono

Anotogo keremiza piyeng anoto pugubek mizi yagenda logo pilikpok Kilisi keya Anotogo yereng ngai puraga lelek mela mowiyagi onobek.

⁶ Ini waberek ngai koyizo. Ini nazuwagawiligu ngago yeik ulakyengko ikuyogorik keleyi keya kazing kaile piyengki ulumowei kunibene keleya nagani, purik piyengki weraga Anotogi sisikta yongkambanu piyegi nagerewiyi puwiliyegi wiriyagi. ⁷ Tegi ini yombanu pilik mizi puwili kiling kewengke wei yongomo mizi nagani. ⁸ Purik ini makngeze were kusabanurikke koyawili kani kapura ini Yemizibekyegi wiriyarikka weik ini Yemizibekki wilangkarikke koyinda, pilik legi ini yombanu wilangkarikkewili kelik koyiweki, ⁹ purik wilangkarikke yolu puwiliyaga watabi mabiyeng nalangai nalangai wazono keya pangka keya ngizi piyeng lewagela legi. ¹⁰ Ini Anotogi Kapiya Walektikka kazing inugu talik nalik miziyengko Anoto wilik kagowing kelemiyagi miza legi keriyagirikki kai keya mizagirikki kai. ¹¹ Yombanu kusabanurikkiwiligu yawe mizi piyengki saweliwei mizi nagani. Pilik segeya puwiligu mizi piyeng mabiyeng welawekke punda wiyizo. ¹² Puwiligu watabi liwik mizi piyengki ne kozak kaiyagirikki kende panu. ¹³ Togo watabi mabiyeng welawekke lewagela puwekke watabi piyeng talik nalikyeng miza purik kimeike pakelagi. ¹⁴ Piliktikki wiyeye ngaiwaktik watabi nayengke ngaiwak wiyi puwekke watabi piyeng pakelagi keya nawili Anotoyegi ngizi kumuli nangai. Tegi piliktikki

wiyeke ngago lang narikku pelik kai,
Ini iwek kola yolu puwili yangalek mei keya
ibendaga wik yangalek mei logo Kilisigi
ngaiwaktik niyegi ngaiwak wiyibene.

¹⁵ Tegi kazing inugu yolumekki kani waberek panu. Yombanu kangkayendau onowiligu yolu pilik yolu nagani, pilik segeya yombanu kangkayeng kilingwiligu yolu pilik yolu mizizo.

¹⁶ Mabek pewekke perik korowaliyengko teni yawereng keleyara yolu legi watabi mabiyengki wok mabiyeng yawe kozang panu miziweki, purik wokyeng yagoneiga ini wazonoyendau mizagi ono nelegi. ¹⁷ Keya purikki wiyeke ini yombanu lelewewili kelik yolu nagani kapura yawe talikta Yemizibokko ni miziweki pi keli miza purikki iwaka sizo.

¹⁸ Kai waing piyeng nameli keya mizi nagani. Piyengko ini neneng ngela melagi pilik segeya Anotogi Kung Walekpek ingi yungke wilak mereng miza logo wilek kang inuguyengke ngai wizeibene kelemi. ¹⁹ Keya ini nakko nakyegi ngagoya kelemi puwekke kemenak Yemizibekyegi langairau pilik kozak keliweki Ingi Samyeng mei keya ingimekke ingi piyengka mei keya ingi kumbekki piyengka ini mei purik Yemizibekyegi wilek kang inuguyeng wilikwilik yemane mizageya wizinda. ²⁰ Keya Kilisi Yisu tenigi Yemizibekki yeiktaga watabi mabiyengki Anoto tenigi Mangobekyegi wazono wilibek meiweki.

²¹ Keya ini Kilisi Yisuyegi keli keya yeik pugura yongolok meiyagi keli legi ini ya inuguyeng ngezege sara koyimowei ini nakko

nakki kulengke kiliya yoluweki. ²² Purik pelik, ini Kilisi Yisuyegi panga kulengke kiliya yolu pilik ini yongok yombu weiya puwili ini inigi kerekpuwiliyegi panga kulengke kiliya koyizo.

²³ Pobiliktikki wiyeye yombubek yongok pugumeleyegi ngaibek, purik Kilisi Yisu yongkambanu piyegi ngizi panu kumuliwili Yisugi I Walekmak meiwiliyegi ngai pilik. Teni Yisuyegi ngizi kumuliwili Kilisigi korikwek kelik keya Kilisi korikwekki kebi wilektik kelik. Keya kebi wilektikku korikwekki ngai pilik Kilisi puguwiliyegi ngaibek keya Kilisi Yisu pi ngezebokko yongkambanu puguwili yaliya wazaya. ²⁴ Togo yongkambanu Kilisi Yisuyegi ngizi panu kumuli puwiligu piyegi kulengke mizi keya panga pigi yungke kiliya yolu pilik ini yongokwilirau inigi kerekpuwiliyegi mabilik miziweki.

²⁵ Yombu yongok weiya puwili yongok inuguwiliyegi keli keya yalek miziweki Kilisi Yisugu mabilik yongkambanu piyegi ngizi panu kumuli Yisugi I Walekmak mei puwiliyegi keli keya puwiliyegi yalek miza logo pugu puwiligi weraga pi yelagiwiliyegi ngezebek ngaungaugu iza yana pilik. ²⁶ Purago pugu puwili wik panu wazaya keya lewe Anotogirikke wazaya. Pugu puwili kaibokko kaigesas keya ngago pugura kiling puwili pilik keleya. ²⁷ Pi pilik miza purik pi yongkambanu ngai wamenamek piyegi ngizi panu kumuli ngezebek lewa puwekke ngezebekkiweki kangkere keleyageya logo puwili kaileyendau ono keya kungkak nayendau ono wik panu logo kailemekkewiliweki. ²⁸ Keya

nariktau ini yombu yongok weiya puwili korik keya kang ini makngezegiyengki keli mabilik yongok inuguwiliyegirau mabilik keliweki. Purik yombubek yali yongokpu korik wamenawek legi yombubek yongokmeleyegi keli purik pi ngezebekyegi keli yagenda. ²⁹ Togo yombu nak korik keya kang ngezebekkiyengki kumbak mizagi ono, pi korik keya kang puguyengki weraga ngeragi wazono ni keya waberek panu ngai. Kazing mabilikmekke Kilisi Yisugu yongkambanu piyegi ngizi panu kumuliwiliyegi ngeragi kazing kumbekkiyeng yani keya puwiliyegi wok mabiyeng waberek panu ngai, ³⁰ purik teni pi kiling kemenak sawela logo teni mabuwili korik puguwekki waleyeng kelik legi. ³¹ Anotogi Kapiya Walektikku pobilik kai,

Piliktikki wiyeke yombubek pigi panu keya mangoyau wezaya logo yongok pugumele kiling sawela logo korik wamenawek keremiziweki. *Genesi*
2:24

³² Yaka ngago lang yemane ngizi panu yombanuwiligi kangkayeng ngezeyengko iwakagi langai ono pera Kilisi Yisu kiling yongkambanu pigi piyegi ngizi kumuli Yisugi I Walekmak meiwiliyegi langai kozak kaiya wizinda. ³³ Kapura inuwa yombu yongok weiya puwili nak nak yongok pugumeleyegi keliweki pi ngezebekyegi keli mabilik, keya yongokwili yombu inuguwiliyegi panga yungke kiliyiweki.

6

¹ Ini koloyakamandikwili Yemizibek kiling

sawela legi ini wok mabiyeng inigi panu keya mangowiligu ngago kisi piyengki kerewiya logo kiriwei mizi, purik kazing pumok pangka panumokko. ² Anotogi Kapiya Walektikku pelik kai,

Inigi panu keya mangowiliyegi panga yungke mizizo,

Anotogi lo pera ngago lang yemane panura keya lo peragi kiriwei mizi purikki kangara ngai waza-miya wizinda,

³ logo ini wazono yoluweki keya ngabelakpekke wok yoluweki, kai. *Utoronomi 5:16*

Pilik kai legi koloyakamandikwili inigi panu keya mangowiligu ngago kisi piyengki kerewiyizo.

⁴ Ini koloyakamandikwiligi panu keya mangowili ini kazing koloyakamandikwiliyegi ngalik momaneng keya yeiya logo iniyegi sisik kameneng keya nagerewiyi mizagi piyengka puwiliyegi keleyi nagani segeya pangkaraga keleyi keya iza orowei kazing Yemizi ngaibekki pumokko waligeleyi keya kazing Kilisiyegi ngizi kumulagi pumokkirau kozak yei.

⁵ Ini yombanu ngai nawiligu weiya logo yawe inuguyeng wiyagi langai ono pilik puwili ngai inuguwiligu ngago kisi piyengki kerewiya logo yawe inigu mizi piyeng yangeze miza koyimowei mizi keya Kilisiyegi mizi yagenda miza koyimowei ya wamenara kiling yawe mizi. ⁶ Puwili pakela yolu puwekke yawe mizi keya puwili pakela yolu ono puriktau mak yawe mizi. Tamizeige ini puwili pakela yolu puwekke keke yawe mizi purik ini ngaigu

puwiligu iniyegi keliweki mizi yagenda. Pilik segeya Kilisiyegi yawe mizi yagenda miza koyimowei wilek kang inuguyeng mabiyeng Anotogi keli puraga wok mabiyeng tiya mani.

⁷ Keya yombanu ngai nakko weiya logo yawe pura wiyagi langai onobek legi pilik purikki wilik mizi mabilik yombanu yeikpekyegi yawe mizi ono, Yemizibekyegi yawe mizi yagenda miza wizimowei. ⁸ Pilik legi kumuli, Yemizibokko yongkambanu mamok yawe wazono wilek kang puwiligiyengka ngizi panu mizi piyengki kanga wazono weiyagira yanagi, yombanu ngai nakko weiya logo yawe puwiligiyeng wiyagi langai ono puwili keya yombanu nakkorau weiya ono keli ngezewiligiyengka mizi puwilirau.

⁹ Keya ngaiwili iniyegi yawe mizi puwiliyegirau mabilik mizi keya puwiliyegi ngago kazi mizagiyengka yei nagani. Ini ngaiwili keya iniyegi yawe mizi puwiligi paka ngalege ngai wame-nak keya ngaibok yombanuwiliyegi yewizek mizi onobek, pi menalik ngagozak keleyibek. Pilik legi iniyegi yawe mizi puwiliyegi waberek ngai.

¹⁰ Ngago pera negi ngago kangkalira, ini Yemizibekyegi sawela koyimowei pigi kozang yemane panubokko iniyegi kozang keleyibene kelemi. ¹¹ Anotogi ini kaileyeng kiling ngai keli puwekke wariweki yana piyeng ini wari, logo Sadang kazing kaile pigi ini yukung keleyagiyeng kiling lewa puwekke purik ini kozang koyiweki. ¹² Purik teni yombanuwili kiling ngai kelagirikki kai ono kapura teni kozang nalangai nalangai yolu piyeng keya Sadang keya pigi kerewa keya

kawere kung paka kurung yeikwekke yawe mizi keya ngai yolu keya kaile ngabelakpekke piyengki kusabanurikke ngai puwili kiling ngai kelagirikki kai yagenda. ¹³ Tegi weik Anotogi watabi ngai keliwekke wari piyeng mabiyeng wari. Togo kaileyengki mangobekki ngaimek ngai lewa puwekke purik wizang puwiligiye inugu yogokta wezamelagi logo ngai keli kanda wila wiyi ngizige ini ngoluk mabilik luwe kozang koyagi. ¹⁴ Togo ngai luwe koyi. Anotogi watabi kaileyeng kiling ngai kelagiyeng pelik, ngago wameik panu pura pikang wezabek wang nugurikke ngai kozang tiye keya kazing pangka panu pumok ngeleleng nuguraga melewangka wezarik wakiye. ¹⁵ Keya ngago wazono teni Anoto kiling ya wamenara koyagi puragi ngago pura ingegang wezayau inge nuguyauge wakiye keya wok mabiyeng nawiliyegi kozak yeiweki kangkere miza yolu. ¹⁶ Wok mabiyeng ngizi panu kumuli pumok kolau wezalei orowei kaiyageya. Purik kiling purik kaileyengki mangobokko wizang wilek ngori kang keya niyegi yowi piyeng kusa wiyagelik. ¹⁷ Kazing Yisugu ni kaileyengki kozandaga yaliya wazaya pumok weiya logo yeke kebiraga kilulung ngayeng wezabek wagele. Keya Anotogi ngago Kung Walekpokko ni nana pura weiya logo lang yemane wezawek melege wara wizeimo. ¹⁸ Piyengki Anotoyegi waberekmekke mizi keya iniyegi sawelibene nguk mei. Anotogi Kung Walekpokko orozarikke kunimowei kang mabiyengki ini waberek mizi. Piliktikki wiyeke ngai koyizo keya karagare mizi nagani. Kang mabiyengki Yisugi yongkambanu mabuiliyegi

waberek mizi.

¹⁹ Keya neyegirau waberek mizizo logo Anotogo ne ngago kozak kaiyagi nara nanibene, keya wok ne kozak kaiwekibokko ne kozang sara wimizowei ngago wazono Kilisiyegi puragi liwik piyengki yongkambanu nawili iwakaweki saweliweki ne iniyegi nguk yei. ²⁰ Ne wigirimakke sengyaugu wigira yolu keke kapura Kilisigi ngago wazonora yemane sibene ne kozak kaibek logo ne ngagora nogo kozak kaiyagelik kozang kozak kaiweki neyegi waberek mizizo.

²¹ Titika tonuwayegi mereke wameik kumulimek kiling nak keya neyegi kang mabiyeng saweli mizibek pi Yemizibekki yawerage ne wezani onobek logo pugu neyegi lewagela piyeng iniyegi kozak yei penangai logo nogo yolurik talik miza purikki ini iwakaweki.

²² Pilik puragi wiyeke nogo pi iniyegi kang wezamelu puloge, purik pugu tonuwa talik yolu miza purikki iniyegi kozak yeibene logo ya inuguyeng wiyeik sibene.

²³ Peba Anoto keya Yemizi Yisu Kilisigu ini teni kiling Yisuyegi ngizi kumuli puwili mabuwiliyegi ya ngezege sara keya kelira kiling ngizi panu kumulira yani pani. ²⁴ Keya Anotogi wazono pura ini tenigi Yemizibek Yisu Kilisiyegi keli ibengki ono pura kiling puwiliyegi wizei pani.

Mabura.

Ne Paulu kapiya perik lende mizabek.

Anotogi Ngago Wik Yisu Kilisiyegi Langaira
The New Testament in the Biangai language of Papua
New Guinea

Nupela Testamen long tokples Biangi long Niugini

copyright © 1985 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Biangai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

c476c7e1-4f33-5554-be00-9447a1944f07